

Zagreb, 27. siječnja 2022.

UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

- informacija -

UVODNO:

Republika Hrvatska je potpisivanjem Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (u daljnjem tekstu: Ugovor o pristupanju) postala stranka Ugovora o Europskoj uniji, kao i Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju. Time su odredbe temeljnih ugovora Europske unije postale obvezne i za Republiku Hrvatsku. Budući da je uspostava ekonomske i monetarne unije (u daljnjem tekstu: EMU) čija je valuta euro definirana Ugovorom o Europskoj uniji iz 1992. (članak 3. pročišćene verzije tog Ugovora), **Republika Hrvatska je putem Ugovora o pristupanju preuzela obvezu uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj** nakon što budu ispunjeni propisani uvjeti kao i odredbe propisa koje se odnose na države članice Europske unije (u daljnjem tekstu: država članica) u kojima je euro službena valuta. Iste odredbe obvezuju sve države članice koje su Europskoj uniji (u daljnjem tekstu: EU) pristupile nakon potpisivanja Ugovora o Europskoj uniji.

U listopadu 2017. Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) i Hrvatska narodna banka predstavile su **Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj** (u daljnjem tekstu: Eurostrategija). Taj je dokument, u kojem je pristupanje europodručju određeno kao strateški cilj Vlade Republike Hrvatske među ostalim, predstavio analizu koristi i troškova uvođenja eura koja je pokazala da će u slučaju Republike Hrvatske prednosti znatno premašiti nedostatke. U Eurostrategiji je također utvrđeno da, zahvaljujući uravnoteženom gospodarskom rastu i ostvarenoj fiskalnoj prilagodbi, Republika Hrvatska ispunjava sve formalne kriterije za uvođenje eura, osim kriterija koji se tiče dvogodišnjeg sudjelovanja u Europskom tečajnom mehanizmu (u daljnjem tekstu: ERM II).

Naime, kako bi država članica uvela euro kao službenu valutu potrebno je ispuniti kriterije. Kriteriji za uvođenje zajedničke valute jasno su propisani Ugovorom iz Maastrichta iz 1992. pa se tako nazivaju još i kriteriji iz Maastrichta, a često ih se naziva i **kriterijima nominalne konvergencije**. Navedeni kriteriji odnose se na **stabilnost cijena, održivost javnih financija, stabilnost tečaja i konvergenciju dugoročnih kamatnih stopa**. Kriteriji su postavljeni da potaknu države članice na odgovorno ponašanje koje će pogodovati ekonomskoj stabilnosti i pripremiti ih za članstvo u monetarnoj uniji. Kako je posljednja financijska kriza pokazala, stabilne i otporne države mnogo će uspješnije funkcionirati u uvjetima zajedničke valute nego države koje su opterećene vlastitim gospodarskim problemima.

Prema svim dostupnim pokazateljima, Republika Hrvatska će ispuniti kriterije konvergencije čime se stvaraju preduvjeti za ulazak u europodručje. Prema sadašnjim pokazateljima, napominje se i da **stopa inflacije u Republici Hrvatskoj u odnosu na prosječnu stopu inflacije kako u Europskoj uniji, tako i tri zemlje s najnižom inflacijom u europodručju, nije na razini koja bi ugrozila uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj u skladu s planiranim rokovima**.

Nakon donošenja Eurostrategije, u srpnju 2019. Republika Hrvatska uputila je državama članicama europodručja, Danskoj i institucijama Europske unije, pismo namjere o ulasku u ERM II. To je ujedno bio i prvi formalni korak prema sudjelovanju u ERM II, koje prethodi uvođenju eura kao službene valute tj. ulasku u europodručje. Uz pismo namjere bio je dostavljen i Akcijski plan u kojemu su bile detaljno opisane reforme i 19 mjera koje se Republika Hrvatska obvezala provesti prije ulaska u ERM II. Reforme i mjere su se odnosile na daljnje jačanje supervizije bankovnog sustava, jačanje okvira za provođenje makroprudencijalne politike, jačanje okvira za sprječavanje pranja novca, unaprjeđenje sustava

prikupljanja, obrade i objave statističkih podataka, poboljšanje upravljanja u javnom sektoru te smanjenje administrativnoga i financijskog opterećenja za gospodarstvo. Sve reforme i konkretnih 19 mjera je provedeno i prije zadanog roka. Slijedom toga 10. srpnja 2020. ministri financija država europodručja, predsjednica Europske središnje banke te ministri financija i guverneri središnjih banaka Danske i Hrvatske, nakon postupka u kojemu je sudjelovala Europska komisija i nakon konzultacija s Gospodarskim i financijskim odborom (EFC), donijeli su zajedničku odluku o uključivanju hrvatske kune u mehanizam ERM II. To je ujedno ključan korak u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj. Također, Hrvatska narodna banka uspostavila je blisku suradnju s Europskom središnjom bankom i time postala dijelom jedinstvenoga nadzornog i jedinstvenoga sanacijskog mehanizma i prije nego što se Republika Hrvatska pridružila europodručju.

Prilikom ulaska u ERM II, a u cilju ostvarenja visokog stupnja održive ekonomske konvergencije i uspješnog sudjelovanja u europodručju, Republika Hrvatska se obvezala na provedbu dodatnih osam reformskih mjera u četiri područja te je iskazala čvrstu namjeru da uvede euro kada kriteriji konvergencije budu ispunjeni (*eng. post entry commitments*). Navedene dodatne mjere odnose se na jačanje okvira za borbu protiv pranja novca, smanjenje administrativnoga i financijskog opterećenja za gospodarstvo daljnjim pojednostavnjivanjem administrativnih postupaka i smanjenjem parafiskalnih i neporeznih davanja, poboljšanje korporativnog upravljanja u trgovačkim društvima u državnom vlasništvu te jačanje nacionalnoga stečajnog okvira.

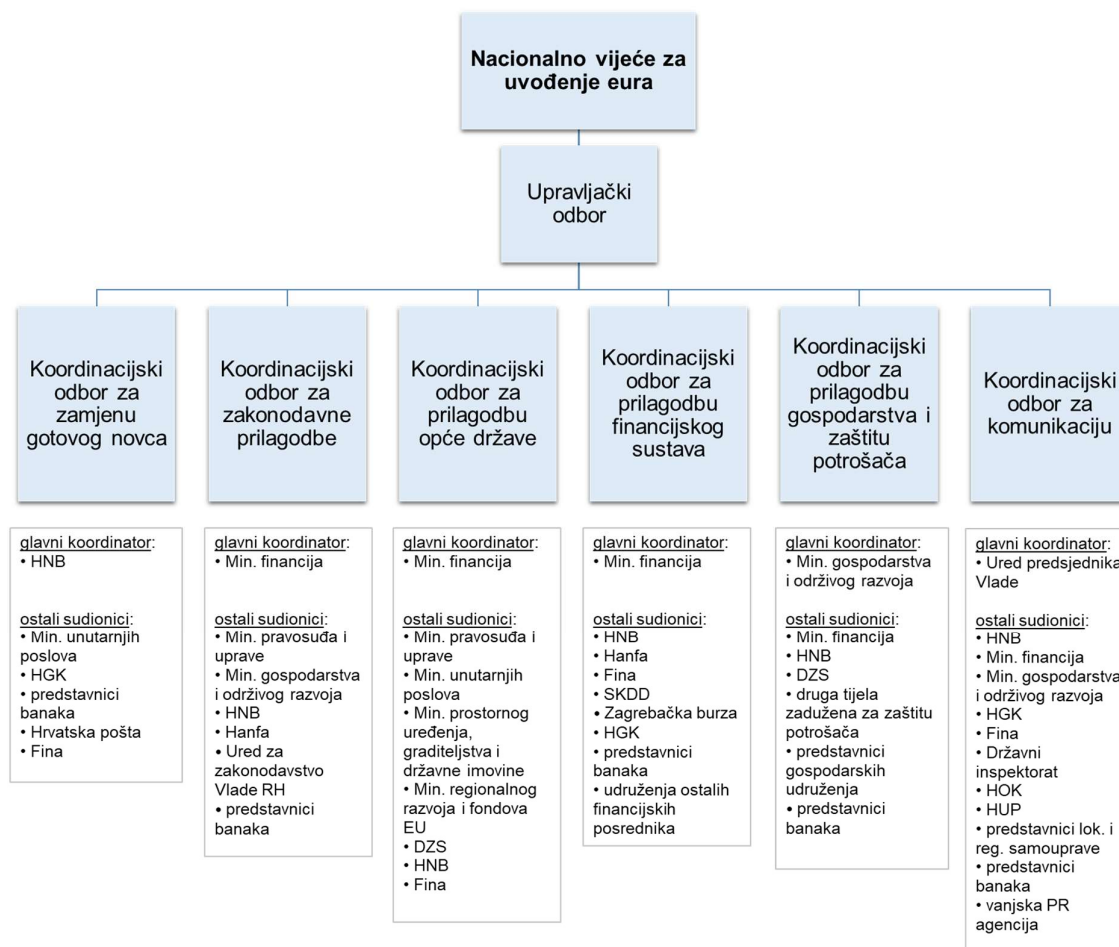
U tijeku je provedba navedenih mjera, a nakon što je Republika Hrvatska 7. svibnja 2021. dostavila i prvo Izvješće o njihovoj provedbi, Europska komisija je o tome izvijestila države članice europodručja, zaključujući kako Republika Hrvatska provodi preuzete obveze sukladno definiranim rokovima, kao i da ne postoji značajniji rizik u implementaciji preuzetih obveza.

Radi jasnog utvrđivanja svih važnijih aktivnosti koje će sudionici priprema za uvođenje eura, iz privatnog i javnog sektora, provoditi u okviru priprema za uvođenje eura, kao i tijela koja su odgovorna za provedbu tih aktivnosti, Vlada je na sjednici održanoj od 23. prosinca 2020. donijela Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (u daljnjem tekstu: Nacionalni plan)¹. U tom su dokumentu pojašnjena temeljna načela za provedbu postupka uvođenja eura, kao i sam tijek zamjene valuta. Istim dokumentom dan je pregled pravnog okvira na razini EU koji uređuje pitanje upotrebe eura kao zajedničke valute te je opisana potrebna prilagodba nacionalnog zakonodavstva za uvođenje eura. Uz to, objašnjene su uloge glavnih dionika u procesu uvođenja eura, a opisane su i mjere koje će nadležna tijela primijeniti s ciljem zaštite od neopravdanog povećanja cijena i neispravnog preračunavanja cijena. Detaljno je opisan tijek konverzije gotovog novca, depozita i kredita te su predstavljeni glavni elementi informativne kampanje prije i nakon uvođenja eura. Pojašnjeni su postupci nabave i opskrbe novčanicama te kovanicama eura, opisane su potrebne zakonske prilagodbe, definirana su pravila o preračunavanju cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti te je objašnjen postupak zamjene novčanica i kovanica kune u novčanice i kovanice eura.

Radi provedbe svih aktivnosti iz Nacionalnog plana na operativnoj razini, na sjednici Nacionalnog vijeća za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj održanoj 31. prosinca 2020. ustrojen je Upravljački odbor i šest koordinacijskih odbora. Iz djelokruga Ministarstva financija su imenovana tri koordinacijska odbora - Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe, Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države, Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava. Uz njih imenovani su i Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca, koji je u nadležnosti Hrvatske narodne banke, Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača, u nadležnosti Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja te Koordinacijski odbor za komunikaciju za koji je vodeća institucija

¹https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20-%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf

Ured predsjednika Vlade Republike Hrvatske. Također imenovani su članovi Upravljačkog odbora, kao i glavni koordinatori koordinacijskih odbora. Svaki od koordinacijskih odbora u svom području koordinira provedbu aktivnosti koje su započele i odvijaju se prema planiranom tijeku.

Slika: Organizacija aktivnosti u postupku zamjene hrvatske kune eurom²

Od važnijih aktivnosti svakako se ističe priprema Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.

Naime, nedvojbeno je kako uvođenje eura kao službene valute zahtijeva ozbiljnu i stručnu prilagodbu pravnog okvira Republike Hrvatske s ciljem osiguranja pravne sigurnosti i stvaranja uvjeta za nesmetano, neprekinuto i učinkovito funkcioniranje gospodarstva. Iskustva država članica koje su uvodile euro upućuju na to da se, u pravilu, u razdoblju koje prethodi uvođenju eura donosi zakon koji uređuje opća pitanja povezana s uvođenjem eura te da se mijenjaju pojedini zakoni i drugi propisi koji

² Slika preuzeta iz Nacionalnog plana zamjene hrvatske kune eurom koji je dostupan na poveznici https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/Nacionalni%20plan%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom%20-%20donesen%20na%20sjednici%20Vlade%20RH%20odr%C5%BEanoj%2023.12.2020..pdf

sadrže odredbe povezane s postojećom nacionalnom valutom. Za takav se pristup odlučila i Republika Hrvatska te je tijekom 2021. godine Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe s nizom dionika pripremio tekst nacrtu Prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Prijedlog zakona o uvođenju eura), koji su 17. siječnja 2022. javno predstavili predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar financija Zdravko Marić³. Taj isti dan je na portalu e-Savjetovanje Prijedlog zakona o uvođenju eura objavljen na javnom savjetovanju koje traje do 15. veljače 2022.⁴

U nastavku se daje pregled najvažnijih dijelova Prijedloga zakona o uvođenju eura.

1. OPĆE ODREDBE, TEMELJNA NAČELA I PRAVILA PRERAČUNAVANJA I ZAOKRUŽIVANJA

Prijedlogom zakona o uvođenju eura uređuje se uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. U Prijedlogu zakona o uvođenju eura sadržana su osnovna načela uvođenja eura u Republici Hrvatskoj, kao i temeljne odredbe o zamjeni hrvatske valute eurom. Svrha ovog, tzv. krovnog zakona je stvoriti zakonitu osnovu za zamjenu službene valute Republike Hrvatske u smislu osiguravanja pravne jasnoće i pravne sigurnosti. Prijelaz na euro kao službenu valutu trebao bi biti homogen i transparentan, kako bi svaki građanin imao priliku dobiti potrebne informacije i kako bi ih mogao s povjerenjem prihvatiti te postupati u skladu s njima.

Kroz uvodne odredbe Prijedloga zakona o uvođenju eura predviđeno je da će, nakon što Vijeće Europske unije donese:

- odluku o usvajanju eura u Republici Hrvatskoj, u kojoj će utvrditi da Republika Hrvatska ispunjava sve potrebne uvjete za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj i donose odluku o ukidanju odstupanja Republike Hrvatske prema članku 140. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i
- uredbu u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kojom će biti utvrđen fiksni tečaj konverzije

Vlada Republike Hrvatske donijeti odluku kojom će objaviti:

- datum uvođenja eura,
- fiksni tečaj konverzije,
- razdoblje dvojnog optjecaja i
- razdoblje dvojnog iskazivanja.

Tom odlukom, koja će biti deklaratorne naravi, objavit će se datum kada će euro postati službena valuta u Republici Hrvatskoj te fiksni tečaj konverzije. Objavit će se i razdoblje dvojnog optjecaja koje će trajati 14 dana i u tih 14 dana prilikom gotovinskih transakcija istodobno će se u optjecaju koristiti kuna i euro kao zakonsko sredstvo plaćanja i to na način i pod uvjetima koji su detaljno razrađeni u Prijedlogu zakona o uvođenju eura. Uz to, tom će odlukom biti objavljeno razdoblje dvojnog iskazivanja. To će razdoblje započeti prvog ponedjeljka u mjesecu koji slijedi nakon mjeseca u kojem će proteći trideset dana od dana objave odluke Vijeća EU o usvajanju eura u skladu s člankom 140. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i uredbi Vijeća EU u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojom će biti utvrđen fiksni tečaj konverzije i završava protekom 12 mjeseci od datuma uvođenja eura, a što je detaljno pojašnjeno u obrazloženju uz članak 38. Prijedloga zakona o uvođenju eura. Tijekom toga razdoblja dvojno iskazivanje provodi se na način utvrđen u

³ <https://vlada.gov.hr/vijesti/ulazak-u-europodrucje-1-1-2023-zelimo-da-taj-proces-bude-jednostavan-i-bez-troska-za-gradjane/33742>

⁴ <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676>

Prijedlogu zakona o uvođenju eura. Dakle **tom odlukom Vlade Republike Hrvatske pokrenut će se provedba aktivnosti utvrđenih u Prijedlogu zakona o uvođenju eura**. Odluka će se objaviti u „Narodnim novinama“.

U Prijedlogu zakona o uvođenju eura utvrđeno je i pet osnovnih načela na kojima se temelje sve odredbe Prijedloga zakona o uvođenju eura i na kojima počiva provedba svih aktivnosti vezanih za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Tih pet načela su načelo zaštite potrošača, načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena, načelo neprekidnosti pravnih instrumenata, načelo učinkovitosti i ekonomičnosti te načelo transparentnosti i informiranosti. Iz ovih pet načela izvedene su gotovo sve odredbe Prijedloga zakona o uvođenju eura, a tih je pet osnovnih načela ili neposredno ili posredno bilo definirano već u Nacionalnom planu.

Prijedlog zakona o uvođenju eura sadrži odredbe opće naravi. Dakle, **iznosi navedeni u kunama u pravnim instrumentima, podzakonskim propisima i registrima i (upisnicima) od datuma uvođenja eura smatrat će se iznosima u eurima uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz ovoga Zakona**. Važno je znati kako je pojam „pravni instrument“ definiran kroz odredbe Uredbe (EZ) br. 1103/97 koja utvrđuje da pojam „pravni instrumenti“ znači zakonske odredbe, upravni akti, sudske odluke, ugovori, unilaterali pravni akti, instrumenti plaćanja osim novčanica i kovanica te ostali instrumenti s pravnim učinkom. Dakle, ovim je pojmom pokriven najširi krug instrumenata koji po bilo kojoj pravnoj osnovi imaju pravni učinak, na koje će se ako sadržavaju pozivanja na kunu primijeniti pravila preračunavanja i zaokruživanja te fiksni tečaj konverzije kako bi utvrdili iznos u eurima. Dakle, taj pojam odnosi se na sve akte s pravnim učinkom. Kako je u Republici Hrvatskoj u pravnim odnosima euro bio itekako prisutan, i do sad je bilo uobičajeno u aktima navoditi iznose u eurima koji su se prilikom plaćanja preračunavali u kunsku protuvrijednost prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke ili nekom drugom tečaju. Od datuma uvođenja eura iznosi navedeni u eurima koji su se do datuma uvođenja eura preračunavali u kunsku protuvrijednost prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke ili nekom drugom tečaju smatrat će se iznosima u eurima.

Uz to, u Prijedlogu zakona o uvođenju eura sadržana su **pravila za preračunavanje cijena** i drugih novčanih iskaza vrijednosti i matematička pravila **zaokruživanja**, a fiksni tečaj konverzije bit će određen već odlukom Vijeća EU i neće biti dopušteno primjenjivati niti drugačija pravila, niti drugi tečaj.

Novčani iskazi vrijednosti preračunavaju se iz kune u euro uz primjenu **fiksnog tečaja konverzije** i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje utvrđenim u člancima 4. i 5. Uredbe (EZ) br. 1103/97. Preračunavanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti iz kune u euro izvršava se primjenom punoga brojčanog iznosa fiksnog tečaja konverzije korištenjem pet decimala te zaokruživanjem dobivenog iznosa u skladu s matematičkim pravilima zaokruživanja, pri čemu se dobiveni rezultat zaokružuje na dvije decimale s točnošću od jednog centa, a na temelju treće decimale. Dakle, zaokruživanje fiksnog tečaja konverzije na dvije decimalne znamenke nije dopušteno, a tek nakon što se preračunaju iz kune u euro primjenom fiksnog tečaja konverzije, cijene se mogu zaokružiti na najbliži cent.

U Prijedlogu zakona o uvođenju eura utvrđeno je i matematičko pravilo zaokruživanja prema kojemu ako je treća decimala manja od pet, druga decimala ostaje nepromijenjena, a ako je treća decimala jednaka ili veća od pet, druga decimala povećava se za jedan.

2. OPSKRBA I ZAMJENA GOTOVOG NOVCA KUNE ZA GOTOV NOVAC EURO I DVOJNI OPTJECAJ

U Prijedlogu zakona o uvođenju eura je uređena opskrba gotovim novcem eura za potrebe predopskrbe, kao i posredna predopskrba, pojednostavljena posredna predopskrba, opskrba početnim paketima kovanica. Poseban dio Prijedloga zakona o uvođenju eura posvećen je zamjeni gotovog novca kuna za gotov novac eura. Zamjena gotovog novca kune za gotov novac eura bit će moguća u bankama, poslovnicama Financijske agencije (u daljnjem tekstu: FINA) i HP Hrvatske pošte d.d. i to tijekom 12 mjeseci od datuma uvođenja eura, a nakon proteka tih 12 mjeseci će biti moguće kune u eure zamijeniti u Hrvatskoj narodnoj banci i to novčanice bez vremenskog ograničenja, a kovanice tijekom naredne tri godine. Bez naknade će se moći zamijeniti 100 novčanica kuna i 100 kovanica kuna po jednoj transakciji, a ako se u jednoj transakciji želi zamijeniti više od 100 novčanica i kovanica to će biti moguće u istoj transakciji, ali u tom slučaju banka može zaračunati naknadu. Pritom će banka biti ovlaštena odrediti iznos iznad kojeg je obvezna najava zamjene gotovog novca kune za gotov novac eura. Sve informacije o uvjetima pod kojima banka zamjenjuje kunu za euro, banka je dužna istaknuti na vidljivim mjestima u poslovnici i na svojoj internetskoj stranici. U cijelom tom postupku naglašena je potreba primjene propisa kojim se uređuje sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma prilikom zamjene gotovog novca kune u gotov novac eura. Skreće se pozornost na činjenicu da je u članku 23. Prijedloga zakona o uvođenju eura utvrđeno da se **gotov novac eura pušta u optjecaj na datum uvođenja eura**. Navedena odredba izuzetno je bitna zbog **zabrane ranijeg puštanja u optjecaj ili korištenja gotovog novca eura iz predopskrbe, posredne predopskrbe i pojednostavljene posredne predopskrbe**.

Nakon datuma uvođenja eura u prvih 14 dana u optjecaju će prilikom transakcija gotovim novcem istodobno biti korištene kuna i euro kao zakonsko sredstvo plaćanja. Dvojni optjecaj je jedan od osnovnih pojmova iz Nacionalnog plana i jedan od najvažnijih u ovom cijelom procesu. Razdoblje dvojnog optjecaja će započeti datumom uvođenja eura u 00:00 sati i završit će zaključno s četrnaestim danom u 24:00 sata. Ako datum uvođenja eura bude 1. siječnja 2023. razdoblje dvojnog optjecaja bit će razdoblje od 1. siječnja 2023. 00:00 sati do 14. siječnja 2023. u 24:00 sata. Tijekom tih 14 dana prilikom gotovinskih transakcija istodobno će se u optjecaju koristiti kuna i euro kao zakonsko sredstvo plaćanja i to na način i pod uvjetima koji su propisani u Prijedlogu zakona o uvođenju eura, dakle potrošači će moći i dalje sve plaćati gotovim novcem kune. Tijekom razdoblja dvojnog optjecaja primatelj plaćanja će u trenutku naplate biti dužan prihvatiti do 50 komada kovanica kune u jednoj transakciji i odgovarajući broj novčanica kune, primjenjujući propise o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma koji se odnose na ograničenja naplate ili plaćanja u gotovini. Iznimno ako primatelj plaćanja nije u objektivnoj mogućnosti ostatak iznosa vratiti u gotovom novcu eura, može ostatak vratiti u gotovom novcu kune i gotovom novcu eura ili samo gotovom novcu kune. Vezano za primjenu propisa o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma koji se odnose na ograničenja naplate ili plaćanja u gotovini napominjemo kako Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (Narodne novine, br. 108/17 i 39/19) propisuje kako pravna ili fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost u Republici Hrvatskoj ne smije primiti naplatu ili obaviti plaćanje u gotovini u vrijednosti od 75.000,00 kuna i većoj. Naplata i plaćanje prilikom obavljanja registrirane djelatnosti, u vrijednosti većoj od 75.000,00 kuna, mora se provesti uplatom ili prijenosom na transakcijski račun za plaćanje otvoren kod kreditne institucije.

3. MJERE ZA ZAŠTITU POTROŠAČA OD NEOPRAVDANOG PODIZANJA CIJENA

Ključni dio Prijedloga zakona o uvođenju eura odnosi se na **mjere za zaštitu potrošača**. Načelo zaštite potrošača i zabrana neopravdanog podizanja cijena zauzimaju centralno mjesto u Prijedlogu zakona o uvođenju eura i temelj su svakog dijela Prijedloga zakona o uvođenju eura. U nastavku se pojašnjavaju odredbe Prijedloga zakona o uvođenju eura kroz koje je vidljiva primjena navedenih načela.

- **Dvojno iskazivanje**

Dvojno iskazivanje je iskazivanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti (cijene robe, cijene usluga, vrijednosti i iznosa) na način da su istovremeno istaknuti u kuni i u euru.

Odredbama Prijedloga zakona o uvođenju eura utvrđena su razdoblja dobrovoljnog i obveznog dvojnog iskazivanja.

Razdoblje dobrovoljnog dvojnog iskazivanja počinje od dana koji slijedi nakon dana objave odluke Vijeća EU o usvajanju eura u skladu s člankom 140. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i uredbe koju će Vijeće EU donijeti u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, a kojom će biti utvrđen fiksni tečaj konverzije. Od tada poslovni subjekti mogu početi dvojno iskazivati cijene i druge novčane iskaze vrijednosti jer će znati i fiksni tečaj konverzije što je podatak bez kojega se ne može ispravno primijeniti pravilo preračunavanja iz Prijedloga zakona o uvođenju eura.

Obvezno dvojno iskazivanje je razdoblje koje započinje prvog ponedjeljka u mjesecu koji slijedi nakon mjeseca u kojem će proteći trideset dana od dana objave odluke Vijeća EU o usvajanju eura u skladu s člankom 140. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i uredbe koju će Vijeće EU donijeti u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, a kojom će biti utvrđen fiksni tečaj konverzije te završava protekom 12 mjeseci od datuma uvođenja eura. Primjerice, ako navedene odluka i uredba Vijeća EU budu donesene u mjesecu srpnju 2022., rok od 30 dana će proteći u kolovozu i obveza dvojnog iskazivanja će nastupiti prvog ponedjeljka u rujnu, tj. 5. rujna 2022. Dakle, poslovni subjekti mogu početi dvojno iskazivati cijene i druge novčane iskaze vrijednosti i ranije tj. nakon objave navedene odluke Vijeća EU o usvajanju eura i uredbe Vijeća EU sukladno kojoj će biti utvrđen fiksni tečaj konverzije koji je nužan kako bi se na ispravan način primijenile odredbe Prijedloga zakona o uvođenju eura.

Kroz Prijedlog zakona o uvođenju eura utvrđena su opća pravila dvojnog iskazivanja na način da se izriekom propisuje koji subjekti imaju obvezu dvojnog iskazivanja prema potrošačima i razdoblje trajanja dvojnog iskazivanja. Osim obveze dvojnog iskazivanja koja se odnosi na potrošačke ugovore, propisuje se i obveza dvojnog iskazivanja i za druge subjekte u specifičnim područjima koja imaju znatan utjecaj na prava i obveze građana (prilikom izdavanja akata tijela javne vlasti, ali i prilikom dostave isprave o isplati plaće i drugih naknada, primjerice jubilarne nagrade, regresa, božićnice i slično), kako bi svi na transparentan i prikladan način bili upoznati s budućom službenom valutom.

Dvojno iskazivanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti je obveza poslovnih subjekata koji cijene moraju iskazivati dvojno u poslovnim prostorijama na prodajnom mjestu ili na robu ili na cjeniku, na internetskoj stranici i putem drugih oblika iskazivanja cijena što znači da je prilikom dvojnog iskazivanja cijena prema potrošačima, potrebno dvojno iskazati cijene na svaki dostupni način te putem svih dostupnih medija. Poslovni subjekt dužan je tijekom trajanja razdoblja dvojnog iskazivanja cijenu iskazivati na jasan, čitljiv, vidljiv i lako uočljiv način u euru i kuni, a na jasan, čitljiv, vidljiv i lako uočljiv način u euru i kuni potrebno je istaknuti i fiksni tečaj konverzije.

Kroz Prijedlog zakona o uvođenju eura predviđene su i određene iznimke i to za situacije gdje dvojno iskazivanje nije primjereno iz praktičnih razloga ili bi uzrokovalo nerazmjerne troškove. Te iznimke mogu se podijeliti u nekoliko kategorija.

U I. kategoriji poslovnih subjekata koji su **oslobođeni** od obveze dvojnog iskazivanja navode se **poslovni subjekti koji prodaju robu i usluge na specifičan način i na specifičnim lokacijama**, gdje bi, obzirom na način (primjerice, putem automata), ograničen prostor (na štandovima) i metode prodaje (OPG-ovi, kiosci, pokretna prodaja, proizvodni objekti, prigodna prodaja, u prostorijama objekata s drugom

namjenom), **dvojno iskazivanje cijena rezultiralo većim troškovima za poslovne subjekte u odnosu na korist koju bi potrošač imao u slučaju da bi se cijene dvojno iskazivale**, posebice iz razloga što bi, radi ograničenosti prostora prilikom provođenja prodaje na navedenim lokacijama, dvojno iskazivanje cijena moglo rezultirati dovođenjem potrošača u zabludu radi nepreglednosti iskazanih cijena. Tu su u Prijedlogu zakona o uvođenju eura navedeni poslovni subjekti koji prodaju robu i usluge

- putem automata
- na štandovima i klupama na tržnicama na malo
- na štandovima i klupama izvan tržnica na malo
- na štandovima i klupama unutar trgovačkih centara i ustanova
- putem kioska
- pokretnom prodajom
- u proizvodnim objektima obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
- u proizvodnim objektima pravnih ili fizičkih osoba koje posjeduju povlasticu za akvakulturu ili povlasticu za uzgoj riba i drugih morskih organizama
- prigodnom prodajom (sajmovi, izložbe i slično)
- u spremištima, trapilištima i slično koja prodaju poljoprivredni sadni materijal
- u prostorima kulturnih, sakralnih, obrazovno-pedagoških, sportskih, znanstvenih i drugih javnih ustanova te prostorima koji su proglašeni zaštićenim područjem prirode u skladu s posebnim propisima

U II. kategoriji navode se **oblici iskazivanja cijena koji su izuzeti od obveze** dvojnog iskazivanja jer bi **dvojno iskazivanje putem navedenih oblika uzrokovalo nesrazmjerne troškove poslovnim subjektima**, posebice uzimajući u obzir da bi tehnička prilagodba softvera navedenih oblika iskazivanja iziskivala ne samo iznimne financijske troškove, već dugo vremensko razdoblje, radi čega bi postojala realna mogućnost da poslovni subjekti ne bi bili u mogućnosti pravovremeno osigurati dvojno iskazivanje cijena kako bi postupali u skladu s odredbama ovoga Prijedloga zakona o uvođenju eura. Štoviše, za određene oblike iskazivanja prilagodba dvojnog iskazivanju rezultirala bi potrebom nabave potpuno novih uređaja, budući da se postojeći sustavi određenih oblika iskazivanja ne mogu prenamijeniti i prilagoditi dvojnog iskazivanju, što bi rezultiralo još znatnijim troškovima za poslovne subjekte. U ovu kategoriju spadaju sljedeći oblici iskazivanja cijena

- totemi benzinskih postaja (stupovi s iskazanim cijenama) i agregati te električne punionice
- TV sučelja u svrhu prodaje usluga
- zasloni blagajni i samoposlužni uređaji za prodaju roba i usluga
- kuponi za popuste i kuponi u vrijednosti vraćene robe
- uređaji za samoočitavanje cijena u trgovini
- igre na sreću
- zabavne igre
- iznosi cijena na vagama i naljepnice s vaganom cijenom i
- taksimetar.

Naposljetku, III. kategorija iznimaka od obveze dvojnog iskazivanja cijena odnosi se one situacije gdje je cijena u kunama već istaknuta na samoj robi, te bi ponovno tiskanje/puštanje u promet takvih artikala s dvojno iskazanim cijenama predstavljalo nepotreban i prekomjeran trošak. Tu su navedene:

- povratne naknade na ambalaži
- povratne naknade ambalaže koje su vidljive na automatiziranom uređaju za preuzimanje otpadne ambalaže
- cijene prethodno otisnute na knjigama i drugim periodičkim publikacijama
- vrijednosti i iznosi koji se naznačuju na pošiljkama i uputnicama

- vrijednosti otisnute na bilježu
- vrijednosti otisnute na poštanskoj marki
- vrijednosti iskazane za unaprijed plaćenu elektroničku komunikacijsku uslugu
- vrijednosti iskazane na karticama za javne telefonske govornice
- vrijednosti otisnute na ambalaži SIM kartice
- vrijednosti otisnute na poklon kartici
- vrijednosti otisnute na ulaznici
- vrijednosti otisnute na karti za uslugu javnog prijevoza i
- iznose u carinskim deklaracijama.

Potrebno je naglasiti da, u slučaju tih iznimaka od obveze dvojnog iskazivanja za određene poslovne subjekte, **poslovni subjekti i dalje imaju obvezu dvojno iskazivati cijene na računu koji ispostavljaju potrošačima, ali i putem drugih oblika i načina iskazivanja cijena koji ovim podstavcima predmetnog članka nisu izuzeti (primjerice, u poslovnim prostorijama, na internetskim stranicama, prilikom oglašavanja i slično), čime će se potrošačima osigurati pravovremena, transparentna i potpuna informacija o cijenama robe i usluga u kuni i euru.**

Kako je i navedeno ranije, Prijedlogom zakona o uvođenju eura, a u skladu s Nacionalnim planom, navedeno je da će obvezu dvojnog iskazivanja imati i **poslodavci** koji će morati dvojno iskazati ukupan iznos isplaćen radniku na račun i to kako za plaću, tako i za druge isplate temeljem radnog odnosa, a uz njih i tijela javne vlasti imat će obvezu dvojno iskazivati cijene, odnosno druge novčane iskaze vrijednosti u aktima koje donose.

Institucije u financijskom sektoru će biti dužne dvojno iskazati bitne informacije koje su taksativno navedene u Prijedlogu zakona o uvođenju eura, a koje su bitne za potrošača. Tako su u članku 42. Prijedloga zakona o uvođenju eura navedene bitne informacije koje moraju biti dvojno iskazane kod kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i institucija za elektronički novac, a u članku 43. Prijedloga zakona o uvođenju eura navedene su bitne informacije koje moraju biti dvojno iskazane **kod pružatelja financijskih usluga.**

- **Načelo zabrane neopravdanog podizanja cijena**

Zabrana neopravdanog podizanja cijena je propisana kao jedno od temeljnih načela i u Prijedlogu zakona o uvođenju eura, ali i u Smjernicama za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom te će se i na taj način poticati poslovne subjekte na pouzdano i transparentno poslovanje prilikom uvođenja eura.

Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom objavljene su na internetskim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja te na stranicama Hrvatske narodne banke i dostupne su na poveznicama:

https://mingor.gov.hr/UserDocsImages//Istaknute%20teme//Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva%20u%20procesu%20zamjene%20hrvatske%20kune%20eurom_sije%C4%8Danj%202022.pdf i https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-smjernice-zamjena-hrvatske-kune-eurom_sijecanj-2022.pdf/41a06aed-f094-7d7e-d5e4-fbdf5c8f4584?t=1642409233015

Dodatno, u Etičkom kodeksu jedno od načela definirat će se na način da glasi: *Ne zloupotrebjavati postupak uvođenja eura za neopravdani rast cijena roba i usluga jer se tržišna cijena temelji na ponudi i potražnji.* **Etički kodeks** je predviđen kao dokument deklaratorne prirode koji bi sadržavao dodatne vrijednosti u odnosu na ovaj Nacrt prijedloga zakona koji bi poticao poslovne subjekte koji su pristupili Etičkom kodeksu na transparentno i pouzdano poslovanje. Prilikom izrade web aplikacije Etičkog kodeksa putem kojeg bi poslovni subjekti pristupali, razvila bi se i potkategorija Dojmovi, gdje bi svaki

potrošač mogao napisati svoje dojmove o poštivanju načela Etičkog kodeksa (pozitivne i negativne o pojedinom poslovnim subjektu). Na taj način bit će dostupan uvid u pozitivne i negativne komentare za poslovne subjekte koji su pristupili Etičkom kodeksu.

Kao jedan od dodatnih mehanizama zaštite potrošača predviđeno je praćenje kretanja cijena za što se planira, između ostalog, raspisati natječaj za udruge za zaštitu potrošača za projekt tzv. „**tajni kupac**“, gdje bi udruge, koje će biti odabrane temeljem javnog natječaja, tamo gdje bi primijetile kršenje načela Etičkog kodeksa, uputile pritužbe na nadležno postupanje. Kroz primjenu ove mjere moći će se pratiti primjenjuju li se pravila preračunavanja, tj. potrošač zbog preračunavanja ne smije biti u financijski nepovoljnijem položaju, nego što bi bio da euro nije uveden.

4. PRIMJENA NAČELA NEPREKIDNOSTI PRAVNIH INSTRUMENATA - PRERAČUNAVANJE SREDSTAVA NA RAČUNIMA TE DEPOZITA, KREDITA I VRIJEDNOSNIH PAPIRA

Kako je i navedeno u članku 8. Prijedloga zakona o uvođenju eura gdje je razrađeno načelo neprekidnosti pravnih instrumenata, činjenica da će euro postati službena valuta ne smije dovesti do bilo kakvih promjena drugih odredaba, tj. samim Prijedlogom zakona o uvođenju eura jasno je i nedvojbeno deklarirano kako uvođenje eura neće utjecati na valjanost postojećih pravnih instrumenata u kojima se navodi kuna. Ovo načelo (engl. continuity of contracts and other legal instruments) utvrđeno je i kroz Uredbu (EZ) br. 1103/97 te sukladno njemu uvođenje eura ne smije utjecati na valjanost postojećih ugovora u kojima se navodi nacionalna valuta. Drugim riječima, prelazak s nacionalne valute na euro ne daje pravo niti jednoj ugovornoj strani da jednostrano raskine valjani ugovor ili mijenja pojedine ugovorne odredbe.

U svjetlu primjene tog načela kroz dio šesti Prijedloga zakona o uvođenju eura razrađena su pravila vezana za preračunavanje novčanih sredstava i preračunavanje kod ugovora o kreditu i ugovora o leasingu, pravila za prilagodbu kamatnih stopa, razrađena je obveza obavještanja klijenata kako kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i institucija za elektronički novac tako i klijenata pružatelja financijskih usluga te Hrvatske banke za obnovu i razvitak. Dodatno u glavi V. šestog dijela Prijedloga zakona o uvođenju eura su razrađena pravila za preračunavanje nominalne vrijednosti vrijednosnih papira. U ovom dijelu Prijedloga zakona o uvođenju eura posebno je važno istaknuti kako je Prijedlogom zakona o uvođenju eura propisana osnovna obveza institucija koje vode depozitne, štedne i transakcijske račune te druge račune za plaćanje, izdaju platne instrumente i vode ostale evidencije, da iznose na tim računima koji se vode u kuni preračunaju u eure bez naknade koristeći pri tome fiksni tečaj konverzije u skladu s pravilima za preračunavanje i zaokruživanje sukladno odredbama Prijedloga zakona o uvođenju eura. Pri izvršavanju preračunavanja izričito je propisano da ne smije doći do izmjene jedinstvenog broja računa kako se ne bi nametali dodatni zahtjevi imateljima tih računa. Obveza postupanja na navedeni način odnosi se jednako na Hrvatsku narodnu banku, Hrvatsku banku za obnovu i razvitak, kreditnu instituciju, kreditnu uniju, instituciju za platni promet te instituciju za elektronički novac u odnosu na sve korisnike njihovih usluga. Obveza preračunavanja ne primjenjuje se na ugovore o depozitu i ugovore o štednom računu koji su ugovoreni u kuni uz valutnu klauzulu u euru jer se iznos iskazan u kuni uz valutnu klauzulu u euru iskazuje kao iznos u euru koji proizlazi iz ugovornog odnosa. Ovakvom odredbom zapravo se računi koji su i prije datuma uvođenja eura bili vezani uz euro, iskazuju u toj valuti.

Prijedlog zakona o uvođenju eura sadrži i pravila za **preračunavanje depozita, kredita i vrijednosnih papira**, uz odredbu o obvezi obavještanja potrošača i svih drugih klijenata o izvršenom preračunavanju, uz obvezu dostave općenite i individualne obavijesti.

Radi olakšavanja postupanja, člankom 48. Prijedloga zakona o uvođenju eura uređeno je postupanje s nalogom za plaćanje u kuni koji je izdan (ispostavljen) za plaćanje prije datuma uvođenja eura, a plaćanje po njemu provodi se nakon datuma uvođenja eura. Jasno je propisan mehanizam za

postupanja kreditne institucije s izdanim nalogom za plaćanje (uplatnicom) u papirnatom obliku, koje su pružatelji komunalnih usluga i drugi poslovni subjekti te tijela javne vlasti dostavili korisnicima svojih usluga. Na ovaj način osigurana je i mogućnost korištenja 2D bar koda koji je otisnut na takvom nalogu za plaćanje (uplatnici). Kreditne institucije će biti obvezne pri tome u razdoblju od šest mjeseci od datuma uvođenja eura, tj. do isteka šest mjeseci od datuma uvođenja eura iznos s naloga za prijenos (uplatnice) koji je iskazan u kuni preračunati iznos u euro te ga u euru i izvršiti. Također, propisano je postupanje kreditnih institucija s nalogom za plaćanje u kuni koji je, najčešće elektronskim putem, zaprimljen prije datuma uvođenja eura, ali sa zadanim rokom izvršenja koji slijedi nakon datuma uvođenja eura, kao što su npr. nalog izravnog terećenja koji temeljem ovlaštenja korisnika usluga, u svrhu plaćanja izdanog računa, na izvršenje kreditnoj instituciji podnose pružatelji komunalnih, telekomunikacijskih ili drugih usluga. Kreditna institucija je u tom slučaju također dužna konvertirati kunski iznos u eure i izvršiti ga u euru.

5. PRERAČUNAVANJE I IZRICANJE NOVČANIH KAZNI I NOVČANIH OBVEZA TE PRERAČUNAVANJE PLAĆA, MIROVINA I SOCIJALNIH DAVANJA

Prijedlog zakona o uvođenju eura sadrži pravila za **preračunavanje novčanih kazni i novčanih obveza** u kojima je utvrđeno kako je obveznik plaćanja dužan prije plaćanja iznosa novčanih kazni i novčanih obveza, odnosno drugih novčanih iskaza vrijednosti u kuni izrečenih prije datuma uvođenja eura, a koji nisu izvršeni, preračunati te iznose u euro uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Prijedlog zakona o uvođenju eura. Vezano za izricanje kazni utvrđeno je kako su tijela javne vlasti koje izriču novčane kazne ili nameću druge novčane obveze dužna u postupcima u tijeku, odnosno u postupcima u kojima nije donesena pravomoćna i/ili izvršna odluka po službenoj dužnosti sve novčane iskaze vrijednosti u kuni preračunati u euro uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Prijedloga zakona o uvođenju eura. **U skladu s** načelom neprekidnosti pravnih instrumenata u Prijedlogu zakona o uvođenju eura utvrđeno je kako će se nakon datuma uvođenja eura visina plaće utvrđena u ugovorima o radu i drugim aktima u kojima je utvrđena visina plaće ili druge naknade u kunama preračunati u euro uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Prijedloga zakona o uvođenju eura. Dakle, neće biti potrebe mijenjati na bilo koji način ugovore i druge akte već će se iznos u kunama u ugovorima smatrati iznosom u eurima, a prilikom isplata iznos u kunama će se preračunati u iznos u eurima uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje. Isto će se pravilo primjenjivati na isplatu i preračunavanje mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja te socijalnih davanja. Dakle, nakon datuma uvođenja eura visina mirovine i socijalnog davanja preračunavat će se u euro uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Prijedloga zakona o uvođenju eura. Isto to pravilo primjenjivat će se i prilikom utvrđivanja iznosa zaostalih i preplaćenih mirovina i socijalnih naknada. Ako su isti prije datuma uvođenja eura bili izraženi u kunama, nakon datuma uvođenja eura preračunavaju se u euro uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Prijedloga zakona o uvođenju eura.

6. PRORAČUNI I FINACIJSKI PLANOVI, POSLOVNE KNJIGE, FINACIJSKI IZVJEŠTAJI I POREZI

U sedmom dijelu Prijedloga zakona o uvođenju eura pojašnjena su pravila vezana za pripremu proračuna i financijskih planova u godini koja prethodi godini uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Također, utvrđena su pravila za evidentiranje u poslovnim knjigama, ali i pravila za izvještavanje, kako u sustavu proračuna, tako i kod svih drugih subjekata. Na kraju je dan osvrt na prijavu poreza i drugih javnih davanja te na obveze koje se tiču službene statistike. Vezano za poreze predviđeno je i da će ministar financija posebnim pravilnikom detaljnije razraditi obveze vezano za poreze, uključujući i prikupljanje, način, razmjenu te obradu informacija.

Potaknuti pitanjima poslovnih subjekata čija poslovna godina ne odgovara kalendarskoj godini pa ista primjerice traje od 1. ožujka do 28. veljače i u tom smislu obuhvaća razdoblje prije odluke Vijeća Europske unije, razdoblje do uvođenja eura te razdoblje nakon uvođenja eura u članku 68. Prijedloga zakona o uvođenju eura pojašnjena su pravila vezano za predaju godišnjih financijskih izvještaja. Kod poslovnih subjekata, čija je poslovna godina jednaka kalendarskoj godini, situacija je jasna, oni pripremaju financijske izvještaje za godinu koja je prethodila datumu uvođenja eura, navodeći podatke u kunama. Poslovni subjekti iz primjera koji je naveden, a čija je poslovna godina različita od kalendarske godine i čiji posljednji dan financijske godine nastupa nakon datuma uvođenja eura, navode podatke za prethodnu poslovnu godinu, u financijskim izvještajima u eurima.

7. NADZOR

Na kraju, Prijedlog zakona o uvođenju eura sadrži i odredbe kojima se utvrđuje **način nadzora u cijelosti, a osobito pravila poštivanja obveznog dvojnog iskazivanja i pravilnog preračunavanja, uključujući ovlasti nadležnih tijela za nadzor, kao i obvezu primjene načela oportuniteta**. Dakle, neće se pokretati postupci niti naplaćivati kazne u slučajevima utvrđenog prekršaja prvi put ako nadzirana pravna ili fizička osoba tijekom inspekcijskog nadzora otkloni nepravilnosti i nedostatke, odnosno posljedice tih nepravilnosti i nedostataka, utvrđenih u inspekcijskom nadzoru, što će inspektor i druga službena osoba utvrditi u zapisniku i ako nadzirana osoba očitovanjem na zapisnik preuzme obvezu da u određenom roku otkloni nepravilnosti i nedostatke utvrđene u inspekcijskom nadzoru. Tek ako nadzirana osoba ne otkloni nepravilnosti i nedostatke, odnosno posljedice tih nepravilnosti i nedostataka u ostavljenom roku pokrenut će se postupak radi izricanja prekršajne sankcije. Novčane kazne propisane za kršenje odredaba raspisane su kroz dva posebna članka od kojih se jedan odnosi na novčane kazne u kunama koje će biti na snazi do datuma uvođenja eura, dok su u drugom utvrđene novčane kazne u eurima koje će biti na snazi od datuma uvođenja eura.